

PASSERA HABITADA A VILADECANS

http://www.begin2begin.blogspot.com

La passera habitada de Viladecans recupera el vincle perdut entre la zona urbanitzada del Baix Llobregat i la zona de cultius del Parc Agrari.

Actualment, el territori que va des de Sant Boi a Castelldefels queda clarament estructurat en tres franges paral·leles a la línia de costa: el relleu del massís del Garraf, amb un seguit de poblacions a les seves faldes, les infraestructures per a l'alta velocitat i el Parc Agrari del Baix Llobregat. Tot i així, el funcionament propi i natural d'aquest paisatge és perpendicular a la línia de mar. Això queda registrat gràcies als antics camins, les velles traces i rieres i els patrons agraris que encara s'entreveuen al observar el paisatge urbà i agrari amb deteniment. Tal i com explica el Manel de Solà Morales a “Deu lliçons sobre Barcelona”, “...els camins es posaran en relació amb la topografia, sobretot en relació amb l'element “aigua”, entesa aquesta en un doble sentit: l'aigua “menuda”, la dels torrents, i la dels dos grans rius, el Besòs i el Llobregat...”pàg.231 “...aquests camins hauran de travessar una plana que,... a una escala més precisa té l'estructura dels torrents...De l'estructura de la propietat, les rieres defineixen naturalment les particions i també fins els mateixos camins menors. De fet, una riera era a la vegada un camí, quan la major part de l'any era eixuta i, per tant, ja fos a les seves voreres o sobre la mateixa llera central, és per on se circulava entre els camps i les finques. Aquesta estructura de rieres és, doncs, també una estructura de camins imprecisa, menor i incòmoda, però bàsica...”pàg.233.

Tot això, aplicat a la conca del Baix Llobregat, permet identificar amb decisió aquells punts més adequats per a recuperar aquesta circulació perpendicular al mar. La passera es situa en aquella població en la qual el tren ha quedat totalment exclòs del nucli urbà que serveix quedant immers dins d'una zona de frontera indefinida i predominantment industrial. Situant una passera habitada en aquest punt es pretén reforçar el teixit de la zona, reforçar l'estació i equipar el camí que va des de les vies fins a l'entrada del poble.

De fet, es tracta de projectar un buit ritmat i equipat dins del teixit industrial que defineixi els límits, un passeig, i un ple que permet la transició entre el món urbà i el món agrari, una passera habitada. El projecte no esdevé altra cosa que una reflexió sobre l'acció de PASSAR i traçar un camí que presenti prous qualitats espacials com per esdevenir un lloc per viure i un lloc per a caminar.

La passera té uns 800 metres i està pensada com a un element totalment lineal, però de fet, el seu recorregut interior crea un seguit d'estrenyiments i d'eixamplaments, places, balcons, patis i girs que enriqueixen l'espai i les vistes del vianant que s'hi passeja. Els habitatges hi col·laboren perquè s'agrupen creant patrons d'ocupació que es van repetint i que van colonitzant tota la passera. De fet, s'estructura en tres zones ben definides. Una que s'engloba dins el món urbà, l'altre que es situa en la zona de transició entre dues infraestructures potents i finalment la que s'endinsa al món agrari.

Les tres zones presenten característiques de programa diferenciades tot adaptant-se al programa preexistent del seu voltant. La zona urbana és allà on la passera acull les densitats més altes d'habitatges en primera planta i una plaça coberta amb equipaments a planta baixa. La zona intermèdia alterna una façana dedicada a l'habitatge i una altra que combina habitatges amb hivernacles. I finalment, la zona agrària que es veu bàsicament ocupada per hivernacles amb tan sols uns pocs clusters habitacionals que permeten un tipus de vida molt més en contacte amb el món de l'agricultura.

L' hivernacle permet explotar diverses coses. Per una banda, s'explota la seva capacitat productiva. Per l'altra, s'investiga la possibilitat d'aprofitar-los per aïllar acústicament els habitatges de les grans vies infraestructurals. A més a més, les qualitats visuals i els jocs de llum que presenten els materials translúcids dels propis hivernacles són indubtables.

Els habitatges es basen en el disseny de mòduls habitacionals prefabricats de la casa ALCO amb un acabat de façana de llistons de fusta de teca. Medeixen 2,4 x 8m cada un, pesen 245 kg/m2 i s'agrupen creant habitatges de 2, 3 o 4 mòduls. Un dels mòduls recull tota la zona d'aigües (banys i cuines) i la resta s'afegeix a aquest primer per acollir l'espai de vida (dormitoris-estudi i sala d'estar). Es disposen de manera que l'entrada dels habitatges quedi sempre situada en un passadís més a recer de la circulació principal de la passera de manera que es creïn esclotxes de llum i vistes i una transició pausada entre l'espai públic i l'espai privat. A més a més, per tal de protegir la intimitat i mantenir la seguretat, els habitatges tenen sempre un pati que els allunya de la part transitable de la passera. Aquests patis tindran la funció d'il·luminar la planta baixa i de deixar el pas a la vegetació. En aquest cas: Livistona rotundifolia, Phoenix dactylifera i Washingtonia robusta. Totes elles són palmeres que arriben a superar els 20m d'alçada i que contrasten doncs amb la horitzontalitat de la passera. Els habitatges també s'associen a una pèrgola superior de plaques solars fotovoltaïques que abasteixen sobradament l'habitatge sobre el qual es col·loquen. L'energia sobrant es pot vendre a la xarxa. Les cel·les fotovoltaïques es disposen agrupades en franges separades entre sí, per tal de deixar que la llum es filtri i quedi matisada, tal qual com si es tractés d'un brise-soleil. La passera doncs acaba esdevenint també una gran central productora d'energia.

Els accesos a la passera queden classificats en tres tipus. Un primer tipus absolutament vertical, cada 50 metres, que inclou els nuclis d'escaleres i d'ascensors i els punts d'entrada i sortida de les instal·lacions. Un segon tipus, amb una pendent entre el 9-12%, que consisteix en un seguit de rampes tangents a l'edifici que remarquen la seva direccionalitat i que et situen al centre de la passera. I finalment, el propi terreny. Baixant des del nucli habitat de Viladecans, el terra mateix s'eleva progressivament fins a situar-se a la mateixa cota que la passera, allà on trobem l'estació de tren. Aquest últim accés és el que permet una transició més suau i pausada cap al Parc Agrari.

La passera doncs, està pensada per a vianants i bicicletes i busca el màxim de lleugeresa. Els materials bàsics que conformen el conjunt de la passera són l'acer, per a l'estructura, la fusta de teca, per a les parts transitables de la passera i per a l'acabat inferior de plafons practicables i el policarbonat cel·lular transparent per als hivernacles. Pel fet d'incloure hivernacles en el 50% de la seva extensió (amb possibilitats d'augmentar aquest percentatge), es pensa com una estructura d'acer alàmbrica amb pilars de formigó armat ordenats a portell per tal de poder saltar per sobre d'infraestructures que creuen diagonalment la passera. La caixa superior esdevé un seguit ritmat d'encavallades lligades entre si gràcies a una encavallada principal que recull tots els esforços i els transmet als pilars en qüestió. S'ha intentat optimitzar l'estructura, separant les encavallades secundàries el màxim possible, per tal d'evitar sobrecàrregues innecessàries. Tota ella està modulada a 2,4 m. Les encavallades secundàries, perpendiculars al pas, es situen cada 9,6 m (i defineixen els habitatges més grans) i els pilars cada 19,2 m. La llum que cobreixen les encavallades secundàries és de 30m. El principal repte és el de permetre el PAS a través d'aquestes encavallades i de situar-hi habitacles i hivernacles. L'encavallada perpendicular al pas queda alliberada de diagonals en el punt central, allà on presenta menys esforços tallants, però va reforçada per la part inferior per compensar els moments flectors. Totes aquestes decisions permeten obrir un camí d'uns 7m d'amplada al centre de la passera pel pas de vianants. El reforç de la part inferior ajudarà a tancar la panxa de la passera i a definir l'espai a través del qual circularan totes les instal·lacions. A més a més, aquesta encavallada no és simètrica. Es tanca cap a la façana més exposada a radiacions solars, fins a un mínim de 3,5m i s'obre a la façana més exposada a nord, fins a un màxim de 7,5m. D'aquesta manera s'aconsegueix que els habitatges situats més al nord tinguin un terrat accessible i puguin gaudir de l'orientació a sud com els altres.

A part d'afavorir l'evacuació d'aigua amb una inclinació en el sentit transversal, tota la passera presenta una inclinació quasi imperceptible (1-2%) en el sentit longitudinal. S'inclina suaument cap al Parc Agrari i acaba amb una gran plaça elevada amb vistes. La intenció és que aquesta passera pugui continuar creixent o decreixent per tal d'acumular més hivernacles de producció i alliberar els camps del voltant, tot deixant-los aptes pel conreu a l'aire lliure. D'aquesta manera, si la idea d'aquesta passera es repetís i recuperés altres punts de pas de la zona, es podria arribar a acumular tota l'edificació del Parc Agrari (principalment hivernacles) en aquesta estructura i es podria donar un nou ordre al paisatge del Parc Agrari del Baix Llobregat.

ISABEL CARRERAS BAQUER

Per veure el progrés i el desenvolupament del projecte consulteu
http://www.begin2begin.blogspot.com